

Pridružite, na čitlu god 3 for. na 1 col god 1 for. 50 nov., na četvert. 75 nov.
Za Srbiju 30, 15, 7 1/2 Grosa. Izlazi svake Nedjelje jedanput.

Pisma svakoversna predmeta molimo na uređništvo uputiti.
Neprijetna neprimamo.

God. II. U Kalači

U Četvrtak 4. Svibnja 1871.

Broj 18.

Posle rata nimačko-francuskoga.

II. Naš strah se je ispunio. Gradjanski rat je u Francuskoj u svoj svojoj strahoti. Isti se vodi sa neobičnim ogorčenjem, užasnim žrtvama.

Zemlja francuska, koja je u krvi ogrezla bila, koje stotine hiljadah lešinah još podpuno ni pritrpane nisu; okvašena je evo opet krvlju, al — štrašnom krvlju rodjene dice svoje; gomilaju se evo opet lešina na lešinu, al — nije neprijateljsko tane što ih strovali, nije neprijateljska sablja što ih pokosi, — tane je to, sablja je to brata, rođjenoga!

Pariz, koji je, kad sramno podleže soldateska spasao kroz njegovo hrabro držanje za vrime opsade pruske, čast i ponos Francuske; koji je požrtvovanjem svojim divnim primorao neprijatelje svoje, a i čitlu Evropu opet vire u francuskom narodu imati; — taj isti Pariz evo postade ognjištem gradjanskoga rata, te tako i izvorom nove nesriće koja se prosu na tužnu Francusku.

Ovo je moralo svakoga iznenaditi i to s' otim više, sto je svako mislio: da će Pariz, kao što se pokaza hrabar za vrime rata, ostati primeran i posle istoga; da se ne će zabadava zvati „srcem Francuske,“ da će osićeati teške bolove koji istu snadjoše; te da će prvi i prionuti, da liči ljute rane, da podigne i povrati otačbinu opet u onu snagu u kojoj prije rata biše, u onaj položaj koji je prije zauzimala. Pa šta bi?

Još su dvi trećine zemlje u neprijateljskim rukama, još su opsidnuti siverne tvrđjave samoga Pariza pruskom vojskom, još se nezna ni način, kako da se isplati ogromna ratna nadoknada, velike kontribucije, još je nad čitlom zemljom užas poraza neprijateljskoga; a — u „srecu Francuskom,“ u sridini inteligencije i bogatstva, al i truleža društvenog, — dižu nepoznati ljudi iz mraka svoje katilinarske eksistencije krvavu zastavu pobune — sprečuju bezobzirno ojačanje, podizanje i oživljenje Francuske.

Al možda su to oduševljeni rodoljubi, kojih se ponosito rodoljublje odapire sramnim uslovima mira, kojih gordost nemože da gleda poniženje naroda svoga? — Nisu; jer nema među njima najslavnijega borca ponosa i slobode francuske: Gambete; nema u „središnom odboru i „komuni“ ni jednoga od njegovih prijateljah, šta više ista „komuna“ priznaje taj sramni mir, ne dira u neprijatelje zemlje svoje, nego puca na rođenu braću svoju.

Jesu — li žarki republikanci, koji se boje uzpostavljenja monarhije, podizanja orleanske porodice na presto francuski, koje je porodice odani prijatelj i pobornik do sada Tier bio, i kojoj je, kao što se vidi, veća polovina narodne skupštine u Verzalju odana? — Al u sridini pobune ne vidimo ni jednoga od starih i virnih boracah Republike, kao što je Ledri Rolen, L. Blan, V. Hugó i dr.; ni jednoga od mladji, kao Brisona, Flokea i dr. Šta više i sam Rošfor, koji je poznat sa svojih pri-teranih mislih, al i svoje slabe muške odvažnosti, okre-

nuo je evo u posljednje vrime ledja, „komuni;“ a nema, ni jednoga od znatnih republikanaca, koji nije otvoreno i odvažno ustao protiv te pobune, i koji ju za Francusku ubitačnom, za njene, pristalice sramnom proglašio nije.

lli — je to možda krvava pojava socialno — komunističkog pokreta, koji je osobito u Francuskoj, sve od prve revolucije amo, duboko korena zahvatio bio? Al pripoznate vodje istoga pokreta, kao što je : Tolen, Tridon, Miljer, Mira i dr. svečano se odriču svake solidarnosti, sa komunom.

Te tako vidimo, da je ova pobuna, kao što se u jednoj proklamaciji, koju je „središni odbor“ izdao i u kojoj se voli : „Izobraženije imućnije klase, pokazalesu se ne sposobne za vladu, valja nam sa Proletariatom pokušati,“ otvoreno i pripoznaje, pokrenuta samim Proletariatom bolje rekuć dembeljem dangubčiam koji se dugom obsadom, te tako dugim neradom i nezaslugom jako umnožio ;

Zemlja se pozivu Proletariata pariškog odazvala ni je — pobuna je danas na Pariz ograničena ; svaki-dašnji uspjesi napridci verzaljske vlade, strah i demoralizacija, koja je komunskom vojskom ovladala, pravda podpuno našu nadu : da su dani „komuni“ obilježeni, i da će se opet mir i poredak u Francusku povratiti, a s' istim i nov život, nova snaga.

Ali taj preobražaj neće se brzo svršiti, mlogo će vremena isti zahtivati.

Šta d'onde ?

U Subotici.

Un vieux Bunjevac.

(Produženje.)

DOMAĆI POSLOVI.

O ČEM SE BAVE NA UGARSKOM SABORU ?

22-og Travnja. G. Tošo Pauler bogoštovja ministar, odgovorio je na pitanja po gg. Juliu Svarcu, Kolomanu Ghyczy i Nandoru Zichy stavljena, u tom iz javlja : da će kraljevski placetum, „privola“ strogo uzdržat, po kojim nebi slobodno bilo ikakvu rimskog Otca knjigu priobčiti u magjarskoj, dok na to nije kraljevska dozvola napisana, a što se tiče elaborata katoličkog kongresa, misli : da nije dužan za sad g. Ghyczya na polju njegovih izjava pratiti, ipak toliko mora zabilježiti : da on nepoznaje taj zakon : u kojibi sastanak katoličkog kongresa dirnuo : sastanak dakle zakonitim smatra po onom pravu : koje je svakoj primljenoj sliedbi po 20. zak. 1848. ustupljeno, a dok bude taj elaborat ministarstvu predstavljen, to će ga polag važnosti stvari pomnjivo proučiti, i kako se pokazalo bude, tako će u granicah zakona naredbe svoje izdati; zastupnička kuća ovim izjavam je zadovoljila se i na dnevni red prišla.

Saboru nije baš povoljno što će se Delegation na 22. Svibnja u Beču skupiti, jel valja birati nove Delegates — al štaće s Hrvatima činiti od kud će ji uzeti? buduć će se hrvatski sabor samo 1-og Lip. sastati.

U Bečkom Reihsratu izjavljene su promjene u ustavu po Hohenvartskom ministarstvu smierane. Po tima

se na toliko samo razprostranjuju prava pokrajinski Saborah : da mogu u strogo nutarnjih poslovima zakonske osnove sastavljati, i te reihsratu podnašati, koji bi posidovao pravo : te ili primiti i uzakoniti ili odbaciti — al ovim načinom — kako stranačke novine izjavljaju, razdražena je ustavovierska, a federativska stranka nije isdovoljena.

TURČIN U BOSNI.

PIŠE —IKT— BOŠNJAK.

Da još rekнем koju o članu začastnom metropolitu istočne crkve. Te creaturae deorum olympi — stvorovi devletskih sarukašah — dolaze u narodu pod imenom pogrdnim fanarioti. Nji šalje sama vlada turska iz Carigrada u Bosnu. A što mislite o njim? Hic niger est hunc tu romane caveto! Ako nisu gori od isti osmanlijah, zasigurno nije su bolji. — Ti kao vrhovni pastiri duhovne vlasti iztočnjakah u Bosni neznaju jezika bosanskog, nego govore grčki i turski : pa gdi će moći ovršivati tu dužnost s pastiri koji, smiem reći, nijedan grčki neznaju. Dakle nekoristni za ovršivanje duhovne vlasti, porad šta dolaze u Bosnu? Taj je uzrok porad koga je nastala ubitačna mržnja medju kršćjani iztočne i zapadne crkve, kojom se muslomani koriste, a narod trpi. Turci po duhu al-korana valja da mrze na krst; te episcopi iztočnjakom šalju samo onake koji će razdor, i mržnju sijati medju narod kršćjanski dvajuh vjero izpoviedanjah.

Pogledajmo samo na način simonie kojim postaju pastiri — paroci — iztočnjakom, pak se nećemo čuditi da toliko vladike mogu na njih i narod djelovati. Prosti ljudi neznajući štiti, a pogotovu pisati, kroz nekoliko godinah zabavljaju se kakvim zanatom, dok nekoliko desetakah cekinah nesteku, te onda, komu pukne volja za popovstvom, cekine u žep i episcopu se prikaže da je konkurent za parohije. Ovi mu označi svotu novacah koju ima platiti, a on, ako je nedostatna gotova svota, uzajmi od koga prijateljah svojih te vladiki izplati, a on ga posveti naloživ mu da nauči čitati leturgiju. I eto paroha sa svih preimućstvih. — Sad vladika počme misliti gdi bi mu dao parohiu. Eto muke za sve parohe, osobito za one koji nestoje u dobru prijateljstvu šnjim. Koji mu nisu masno plaćali blagosov vode — koji stoji nekoliko desetakah cekinah kod pojedinih — već počme drhtati da mu bradu neobriu — razpopljenja ceremonija — i zbilja do nekoliko nediljah ili prigodom s. pohodjenja, ili ga zovne te mu obriu bradu i otme mu parohiju, pa novoga još nesposobnijega instalira mjesto njega.

Što se indi može očekivat od take sablazni koja se pogrdnim načinom uvuče u hram božji? Kao prostak postane najgrdnije orudje volje svoga vladike. Valja mu po njegovu napatku sijati mržnju medju narod; njega držat u granicah najžalostnije gluposti, da nepoznaju sablazan koja se skriva pod haljinom sveštenstva; inače bi izgubili ugled, i moć za punit žepove.

Nikom nek nebude smiesan način biranja pastirah nižjega stepena — parohah — takim bo istim načinom postaju i vladike u Bosni.

Ostavimo sve na stranu druge nego samo da vidimo kako postade sadašnji vladika Dionizije koji je najpri u Tusli — soli — bio, te po smrti vladike Ignatije došo u Sarajevo. On da dodje u Bosnu morade položiti priko trista dukatah u Carigradu koje neimav uzajmi od svog zeta nekog grka 200 duk. s obveznicom : da će mu vratiti kroz dvije najdalje godine. I tako kupi episcop-

sku stolicu Tuzlansku u Bosni. Dvije godine već prodju, a Dionizije i nemisli na povratak duga. U to vrijeme dogodi se požar u Carigradu i izgore dućani njegovu zeta. Ovi se u nevolji našav piše Dioniziji u Tuzlu da mu pošalje 200. dužnih dukatah; Dionizije nehtjedne ni odgovorit. Što po drugi put pokuša pismeno potražiti stradalac, ali ni tad nikakva odgovora nedobie. Treći put nehtijue pisat već uzajmi putni trošak, te se uputi u Bosnu, da ustmeno zaišće dug. Ali ima čoviek što i viditi: kad mu pokaže vlastito pismo potvrđeno pečatom njegovim, — nezaniče mu istina da je dužan, al ga odbie s izgovorom da mu nemože vratiti odmah. Povjerenik opiše mu tužno stanje u kom se nalazi, i očituje: da će biti prisiljen sudbeno potražiti da mu plati. Dionizije srdit kano da silom od njega milostinju traži rekne mu: ako budeš sudbeno tražit zanikat ću vas dug, te tako nećeš ništa dobiti. I zbilja učini što je reko? Vidite! Zet mu ode u Sarajevo valiji — gubernatoru — tad bivšemu Osman paši, i prikaže pismo u komu Dionizije priznaje da mu duguje 200 dukatah, a rok ustanovljeni već isteko. Ovi Dioniziju pozove. On kad dodje očituje da toga čovieka i nepoznaje, a kamoli da mu duguje. Dakle mora bit pismo falsificirano. Te tako jadnik vrati se u Carigrad tužan i žalostan, — a što je se sdogodilo najpotlje to nji dvoica će zar znati. — Eto kako turkomani brane svoje stvorove.

Misli će može bit tkogod da sam zamočio pero proti krstjanom iztočne vjero izpoviesti, ali se vara; jer bo ja znam da vassioni narod taj čin neodobrava, dapače odličniji muževi borese proti takoj anarhiji; te smatram za obću korist tu stvar sad napomenut, nebil pokušali poput Bugarah jednoč učiniti konac zlim načelima.

To samo mimogredice naspomenu da se znae kakve zatočnike narod ima u međzlizih, i kakvoj se može nadat pomoći od njih.

II. MATERIALNI NAPREDAK.

Turskom, i pod njegovom vlastju živućih narodah napredku materialnom ja nemogu shodnij primer naći od onih sedam mršavih kravah faraunovih, koje pozobaše drugih sedam debelih, pa ipak ostadoše same globurine i sepeti brez mesa. Tako i turci; kudgod pridje njihova noga, i dokle doprie njihovo gospodstvo, sve postade prosjakom u pravom smislu, i sgolim štapom u ruci pribija se od nemila do nedraga tražeć mrvu kruha za pokriepu tiela. Znoje se danju i noću pa ipak bosonogi odaju; a državnih blagajnah stanje svaki dan gore. Odkud dakle toliki ubitač za narod a nesreća za državu proističe?

Život turstva buduće da sastoji najviše u razkalašnosti i pompah, tome duuga posljedica nemože ni biti osim dvaju napomenutih nesrećah; osobito kad čoviek promisli: da od luksusa ni za dlaku do skrajnosti popustiti neće, a pokraj toga mrgode se vlastitim žuljevi steći koji novčić; nego kano ptići u duplju da im mati gotovo što baci u usta, izgledaju od naroda pritisnuta biedami, koji jedva steče nekolicu novčićah danas, da može došav kući na večer obradovat ubogu sjerodčad, na više mjestah brez kape, košulje i obuće živuću kako ljeti tako i zimi.

To se tako njegda ponositog naroda mnoga obitelj nada da će u sriedini prosvietljenih narodah, na sramotu svo evrope, do malo vrijeme morat zaogrnut haljinu prvog čovieka u raju.

Dali se u tvrdnji nadah ti nesretnikah zbilja izkraistine nalazi, osvidočit će se pojedini čitalac ovih riečih, ako pronikne duboko u njegdašnju bujicu tog naroda, čij duh da se neozledi o kamen barbarstva azijskoga danas bi francuzki i nimački narod imo takmaca u njegovu duhu civilizacije, — pak će se ipak, promotriv željeznu šibiku pod čije je robstvo skućen, i pod kim stenje već kroz deset gotov godinah vrhu četiri stoljetja, začudit, što još davno do skrajnosti nije iznemogo u ovakim okolnostim koje ćemo vidit iz sljedećih razmatranjah.

(Slidi.)

KUĆNI POSLOVI.

„Uzmi si metlu i čisti pred svojom kućom.“

„Nevidiš u svojim oku kolac, a u tudjim vidiš dlaku.“

Ova dva redka nederža moj priatelj i brat „Bunjevac“ prid sobom, kada je u slavnom listu ovom 15. broju pitanja stavljač častnim Svećenstvu — poštovanim učiteljem i. t. d. Prvo pitanje:

Što mislite: imali gdje u naših bunjevački mista u običaju, dase kod mertvaca najme narikač, i da se taj običaj dakako sad obratio u opivanje po meštru?

Ja koi sam u širokoj Bački poznat iskreno kazati mogu, da ovaj običaj ne samo da vlada u Katymaru, nego u obće kod Bunjevaca i Šokaca — Madjara i Nimaca — daklem svagdi. Znam pako ito, da taj običaj i u Baču do današnjeg dana po častnom mom Priatelju „Bunjevču“ izkorenit nije. Poznatoje i mom Priatelju priašnji vremena? kakoje jedna Bačkinja naricala na grobu, dase je isti moj Priatelj „Bunjevac“ u čudo metnuo govoreć: Kano ti daje Poeziju izučila govoreć ove rieči!

Alajsuti brato široki dvorovi, i po njima stoje žalostni grobovi; Da ti seka sada u goste dohodi, Kada hoće ona da bratu pohodi.

Žali Bože, što se i dan današnji nahode takovi svećenika, koji pjevača (štosu većom stranom i učitelji) skojima treba dasu u tjele i u duši jedni — narikačom nazivlju; ili iz mrznje — ili iz pakosti. Za budućnost zaderži se ovo ozgor rečeno pred očima: Priadobro smisliti, pak onda ljude razsudjivati. U Katjmaru. Madjar narikač! . . .

Eto kako i nevini čoviek: može stradati — naš neumornljivi suradnik „Bunjevac“ u privatnom pismu ncerta nekoliko pitanja — naročito na doli pod pisana, al ja sciniv da će ova dobro biti objelodaniti, nebil se tko spomenio onih mnogih — po veleučenom Presvietlom gosp. Ivanu Kukuljević namotanih — i nehotice dadoh prigodu — madjaru, da napane nevina Bunjevca — koji ni na kraj pameti nije imao tkoga a najmanje magjara uvriditi. Mi snaše strane dragovoljno primamo udarce Bunjevču namienjene, al molimo g. „Madjara“ da nebude tako vriedljiv, i da ne prosiplje rieči — rada rieči, već rada stvari — koja se ovde pita — odkud je u Bunjevce i Šokce urodjena? tu nije o njenoj vrlini ili škodljivosti, već samo o izvoru razgovor, na to valja odgovarati — mi poštivamo ove običaje, i baš za to smo željni s izvori se upoznat — čudno nam se vidi: kad g. Madjar — take stvari upletje — kojima nenalazimo povoda, samo neka svaki tako poštiva učitelje k što ji mi poštivamo, onda mislimo daće u društvenom životu odlično miesto zauzeti — no da Madjar nije Bunjevac — to će se lako osvidočiti, ako prvi Riečnik u ruke uzme — gdjeće naći: da

narikati toliko čini, ko mrtea ožaliti, što mislimo da nemože biti i kakva uvrieda — buduće je to bunjevački i šokački nabožan običaj — što više baš da i nije tako — i onda bi trebalo gledati namjeru a ne rječ — koja na sebi ni kakva dobra ili zla nenosi — prije dakle dobro smisliti pak onda ljude razsudjivati. Urednik.

DOPIS.

S mohačkog polja 1-a Svibnja. Stara je rječ davnih latinah: Mohač est luridum, nec civitas nec oppidum — osobito postala istinom od onda, odkako se unj uvuklo nečudoredje i žalostni izgredi uz ono debelo blato i vratolomne kaldrme, što ti jeseni i zimi da, da — i pri istoj ljetnoj kiši zadaju u kosti strah, a u srce stotinu jadah.

Bilo je javljeno prošle godine u ovom listu, kako su nesmiljeni ljudi na pol puta pred biskupovom mohačkom crkvom umecali čovjeka, zavukli ga pod ćupriju i obrezali mu žile na vratu.

Sad Vam žalibog moram javiti grozoviti slučaj, koj se 27. pr. mj. na noć desio u Mohaču.

Na osvitak 28. travnja oko ponoćna sata nahrupu domaći razbojnici pod izlikom da piju rakije u krčmu Balzerovu. Bio je on doduše čovjek samac, nešokac, bez žene i djece, škrtac u strogom smislu rječ, nu poštenjaković i miroljubić prvoga značaja.

Ustane dakle i kucajućim otvori vrata; nu oni ga taki sgrabe, usta mu maramom zatvrde, glavu mu izubijaju, tielo izmrcvare i kao puranu vrat presieku. Novacah što imo pokupe, štedionične knjižice vendar ostave — i pobjegnu bez traga.

29. popodne bijaše jednostavan ukop pokojnoga kukavca, koga su komuniste mrzili.

Evo primjera našim Šokcem, da na svaki zov i pokucaj netreba noćju otvarati vrata; jer sotona igra kolo vražje, da kog uvuče u njega.

Mudroj glavi jedno oko dosta.

U taj isti Mohač dovezo se prije nekoliko nediljah njaradski Švabo. Stao s kolima pred jedan dućan, odapeo pritege, ostavio u pol biela dana konje i kola pred dućanom. Unišao unutra da kupi kući potrebna espapa, zadržati se s dućandjijom u pogodbi nekoliko časovah. Kad on napolje — al ni konjah ni kolah. Kako onda tako i danas. Zahman iskati, zaludu propitkivati — neima više ridjanah! Bili pa nikada!

Šokci braćo! koji idete, kako vi velite, u tu varoš, pazite dobro, da svojim blagom i siromaštvom neprodjete ovako.

Mogu Vas još izviestiti, da je onaj tat, Čifut iz sela Garčina, koi je ukro 750 fr. bez da je Pećuh i vidio, treći dan iz Mohača pušten na slobodu, — valja da dalje nastavi opaki zanat svoj.

Živila sloboda, sigurnost i ustavnost naša!

I ova godina ko i lanjska pokazuje nam slabo nade. Ne da je ladno, nego baš zima; još se hvatamo bundih i vrućih pećih. Pa molimo na visini Boga da nas i sjetve naše, polja i vinograde naše, ogrije žarom željana nebeskoga sunca. Inače hljeba malo, a vina od smrzavice nimalo.

Pogorele Virovitičane i žalimo i nad nesrećom im suze ronimo; ta kud će žalost neg na neboga Slavjana. Nedavno eto u selu Marazi blizu nas izgori 35. kućah,

većinom šokačkih, prije godine 5. u Garčinu šokačkih i švabskih, a neki dan eto eiela Virovitica!

Bog nas čuvao po utočištu izanoksutrašnjega sv. Florijana ovakih biedah i požarah! . . . ž.

RAZNE VIESTI.

Inglezom je mnogo koristilo, što su prošasti godina s Napoleonom u prijateljstvu bili, za nji je franceska svakdi trošila, a oni su od 1868. 100 miliuna fr. duga izplatili i s 85 miliuna fr. portiu umanjali.

Vilim Car slidi primeru rimski cesarah — s globom — kojom je g. Bismarek francesku oborio naknadja svoje Častnike — g. Bismarek, dobio je nagradu jednog miliuna.

U Hrvatskoj Trojednoj kraljevini — spravlja se na Saborske izbore i vlada poput Napoleona iztaknjiva svoje kandidate, narodnjaci drže: da nemože biti cjelokupan sabor — na koji nisu Dalmatinci, i krajišnjaci pozvani.

30. Travnja je u Zagrebu slavljena dvista godišnja žalostna uspomena Hrvatski politički mučenika: Petra Subić — Zrinskoga, i Franje Frankopana.

Ruski Car izjavlja: da će neprikidna radnja biti: Poljsku u svemu s Ruskom stopiti.

Nimci su Versaljskoj vladi odlučili dan — do kojeg triba ustanak pariški utaložiti — slučajno ulize u kolo bojno — misle da je uročen: dan 15. Svib.

TRGOVINA I OBRTNOST.

* Subotica 28. Travnja (u petak). Tavani se izpraznuju, polja se lipo svuda zelenu a bogata jesen sveće da ispuni tako mloge naše gazde mislu — pa stoga je danas naš trg sa ranom vrlo providjen bijo, a prodja je mlogo slabija bila, zbog čega su prodavci prinudjeni bili po nešto od dosadašnje prijašnje cine odpustiti, te po tome bila je cina rani slideća: Žito 4 fr. 50 nov. 5 fr. Napolica 3 fr. 20 — 40 nov. raž 2 fr. 60 nov. Ječam 1 fr. 80 nov. 2 fr. Kukuruz 1 fr. 80 nov. 2 fr. 40 nov. Muharika 2 fr. 80 nov. 3 fr. 20 n. Proja 2 fr. 80 nov. Zob 1 fr. 70 n. pož. Zob po maži 100 fnti novih 1 fr. 80. n. a. vr.

Pešta, 1-og Svibnja. Čisto žito Banatsko. 83 fnt. 5 fr. 35—45 n. 87 fnt. 6 fr. 10 n. Tisansko, Peštansko, Stol.-biogr: 83 fnt. 5 fr. 40—50 n. 87 fnt. 6 fr. 5—15 nov. Bačvansko: 83 fnt. 5 fr. 35—45 nov. 84 fnt. 5 fr. 50—60 nov. 85 fnt. 5 fr. 70—80 n. 86 fnt. 5 fr. 85—95 n. — Raž 78—79 fnt. 3 fr. 72—77 n. — Ječam 68—70 fnt. 3 fr. 10 n. — Zob 43—45 fnt. 4 fr. 2—10 n. Kukuruz, požunac 82 fnt. 3 fr. 15 nov. — Proja 82 fnt. 2 fr. 70—80 n. Uzimajuć fnt. polag djumr. maže.

Baja, 29-og Travnj. Čisto Žito: 83 fnt. 5 f. 60 n. srid. 80 fnt. 5 fr. 50 n. Napolica 78 fnt. 3 f. 90 n. srid. 76 fnt. 3 fr. 80 nov. — Raž 76 fnt. 3 fr. 30 nov. srid. 75 fnt. 3 fr. 20 n. — Ječam 66 fnt. 2 fr. 7 n. srid. 63 fnt. 2 fr. — n. — Zob 44 fnt. 2 f. 10 n. srid. 42 fnt. 2 fr. Kukuruz 90 fnt. 2 fr. 40 nov., sve po požunac.

Visina vode Dunavske.

Pešta 1-og Svibnja 11' 2" nad 0. Požun 30-og Travnja 11' 0" nad 0.

Poruke uredništva.

Djakovo. F. N. Dobroje, bosansko izčekivamo. Subotica ono priko Baje — u Nedilju — priko Kečkemata ponediljak u jutro. G. M. Stiglo — neka slidi i ostalo. Milana konac il produženje — brže. Zombor uvrstiće se. Žumbr. po redu — radnja ima kada. Bač G. B. kako se miesto pokazalo bude.

BUNJEVAČKA I ŠOKAČKA VILA.

DOMOVINA.

Ljubi ptica gnjizdo svoje
Svim serdašcem snagom svom;
Zanj do kervi bije boje
Ta gnjčzdo joj njezin dom!..

Domovino! dragi domu.
Bogat nisam; al što mam
Kao mio cvět pri lomu,
Sve ti blagodarno dam.

Bogat nisam . . . al ni ubog
Svakom je to poznato;
Sve je blago što mi dô Bog
Serce moje bogato . . .

Věrnü ljubav sve do greba
Darujem u sercu mom
I umrėti ako treba
Drage volje za svoj Dom!!!

Jukich.

MILANA HISTORIČNA PRIPOVIDKA ZA MLADEŽ I ZA RODITELJE.

OD NIKOLE GJORGJEVIĆ VUKIĆEVIĆA.

III. OSVETA.

Posli pogreba *) dobre supruge svoje, knez Branislav povraća se opet u carevu vojsku. Milana provede cilo lito u žalosti za svojom dobrom majkom sama u zamku. Medju tim knez dopadne ljutih rana, i morade se sa ratnog pozorija udaljiti. Priranu smert dobre majke oplakivajuće serdec Milanino ovim se događajem još većma u cvili. Ona je otca svog sama dvorila, sama mu bez svakog ustručavanja rane privijala, i nad njim kao andjco hranitelj lebdila. Tu zimu provede knez kod kuće. Njemu bijaše vrlo teško, što svojoj dužnosti za sad nemogaše odgovarati. Milana je nastojavala, da ga razveseli i vrime mu prikrati. Više puta kad je Branislav sumoran pokraj peći sidijo, Milana bi mu pri Djerdjeju svom sideći pripovidala o dobri dili svoje matere, i kazivala sve što je od nje naučila, i Branislav je sa zadovoljstvom slušao mlogo koješta iz života svoje pokojne supruge, što mu dotle nepoznato bijaše. Čas bi opet Milana pitala otca za vojena dila njegova i ostali Srbskih vitezova. Medju pripovidanjem i zapitkivanjem poslužila bi ga po gdikad s vinom iz sreberne čaše, koju je on od svoga tasta, dide Milaninog, nekada na poklon dobijo. Ovim bi načinom Branislav neprimetno došao u razgovor, zaboravijo bi na svoju tugu, — i tako ga cila zima u prijatnom društvu sa svojom ćerkom prodje.

Prolitje nastupi i četa kneževa, koja je iz vojenog stana na zimnicu kući odpuštena bila, morade opet na boište polaziti. Branislavu je bilo žao što ju nije mogao pridvoditi da ranu na grudima neuvridi, a mačem mahati nije smijo, da drugu ranu, koju na desnici imadjaše, nepovridi. Četa se kneževa u Branislavcu sakupi. Spodnici doprate ljubime serdea svog. Knez ih sve tri dana počasti. Četverti dan odredjen je bijo za polazak. Bra-

*) Ukopa.

nislav u vojvodskom odilu i sa zlatnom kolajnom na perisima, ali bez mača i oklopa izidje na poljanu, gdje vojska u red stavljena na znak polazka izčekivaše. Pervom i najstarjem činovniku svom prida knez upravu nad svom četom i opomene vojnike na hrabrost, urednost i čoviko ljubije. „Borite se protivu neprijatelja kano lavovi, a prama miroljubivijim žiteljima budite blagi kao jaganjci.“ — Bijau riči, s koima je knez besidu svoju zaveršijo. Sad se iz stotinu gerla zaori: „s Bogom, s Bogom,“ i četa se na pridvoditeljovo „stupaj“ krene put ratnoga pozorija. Suzni blagoslovi srodnjih serdaca pratili su je, i sam knez pratijo je svoju četü očima, dokgod nije za goru zaišla.

Cili taj dan bijaše knez Branislav zabrinut i neveseo. Posli večere sidjaše on zamišljen u svojoj sobi na divanu. Vrime je bilo vrlo ružno. Strahovita oluja bisnila je na polju, i valjala dervlje i kamenje. Milana napuni srebernu čašu s vinom i posluživši s njome otca svoga, sadi se do njega, i progovori: „Sladki otac! Jutros je bio kod nas stariji Marko, koji je odpre u našem dvoru živijo, i kojega je kći Ljubica moja najbolja drugarica bila. Pokojna mati često mi je kazivala, da je Marko za mladosti verstan junak bijo, i da se svagda svojom prama tebi virnošću odlikovao. Molim te dakle pripovidi mi štogod iz života Markovog, i kaži mi zašto on i sad ne živi ovde kad nas.“ —

„S drage volje kćeri moja — odgovori otac, ja ću ti sve po ređu kazati. Dobri starina zato me je danas pohodio, što zna da će mi teško biti bez moji vojnika. On je doista u mladosti svojoj hrabar vojniak bijo. No pre nego što bi ti počeo o njemu pripovidati, moram te upoznati sa jednim tebi dosad nepoznatim knezom, a to je susid moj Strašimir gospodin Brestovački, kojega se dvori sa velike kule naše malko viditi mogu. Ti ga kao što reko nepoznaješ, jer on meni nigda nedolazi. Nas dvoica provedi smo mladost zajedno u dvoru svetopočivšeg kralja Stipana Dečanskog. Jošt kao ditić bijo je Strašimir nesmotren, nagao, naprasit, i zavidijo je svakome, koi ga je učemugod prevazišao bijo. Kad smo prid kraljem prvi put vištinu u vladanju s oružijem pokazij-

vali, dobijem ja za nagradu mač s pozlatjenim derškom i nadpisom „Za otličije,“ a Strašimir dobije najmanju nagradu, dvi, sreberne nadpetice. Iz toga se u serdca njegovom zametne gadna merzost prama meni, koja je od dana na dan sve većma rastla. Kad je posli nekoliko godina sadašnji car naš mene odlikovao, a Strašimira, za učinjenu niku pogrišku zbog koje u malo bitku neizgubismo, javno izobličio; tada se merzost Strašimirova prama meni pritvori u zakleto neprijateljstvo. On mi je u oči rekao: „Osvetitju ti se, pa ma se neposvetijo!“

„Tamo gdi se moja oblast sa Strašimirovom graniči, živio je Marko, kom sam ja za njegove vojenje zasluge kuću sazidanu dao, i ništo zemljice poklonijo. Strašimirova divjač često je upadala u njivu Markovu i poterla njegove usive. Marko dodje meni na tužbu, i ja mu dopustim da štogod divjači na svojoj njivi nadje, poubija i meni u Branislavac donese. Jedno večje dodjem ja iz lova kući. Sunce je baš sidalo, i poslidnji njegovi zraci čarovno osvitljavahu tanano bordje. Prid dvorom sastanem ja Smilju ženu Markovu, koja mi iz glasa jaukajući kaže: da je Strašimir pri jednog časa kuću njihovu s oružanom četom obkolijo, muža joj okovao i u Brestovac odneo. Sklopljenim rukama tražila je Smiljana kod mene pomoć. I mala Ljubica klečečki me je molila da izbavim oca njenog iz ruku dušmanski. Marko mora biti još danas oslobođen, povičem ja, ako nikako drugčije, a ono će Brestovac noćas u plamenu buktiti, i razbojnik taj skupo će svoju proderzljivost platiti.

Odma izdam zapovist da svi momci na nogu budu da se još tog večera krenemo k Brestovcu, a naprid pošljem dvoicu da izvide: zadržaval se Strašimir gdi god na putu. Ovi mi donesu povoljni glas da se Strašimir s družtvom u nikoj potočnjaci *) nedaleko od moje hante veseli, Pohitim dakle s moima tamo, obidjem potočnjaču i zasidnem u kraju puta, kojim je Strašimir s svoima proći imao. Malo zatim ovi dobro nakvašeni s velikom vikom i pivankom krenu se. Mi ih sa sviju strana napadnemo. Pun misec bijo je već visoko odskočijo i nama lipo svitlijo, te smo dobro mogli ljude Strašimirove razpoznati. Strašimir, koje zbog toga što se ovim iznenadnom napadaju nadao nije, a koje zbog toga što su mu ljudi pijani bili, verlo se herdjavo deržao, i po kratkom odporu prinudjen bude u bižanju spasenje tražiti. Ja sam ga s njegovim ljudma zajedno uhvatiti i potući mogao, ali se smilujem na nji i pustim ih nek biže.

Medju tim moji momci razdriše uzice, s koima je Marko s vezan bijo, skinu ga s neprijateljskih taljoga, na kojima je dotle ležao, i dadu mu jednog neprijateljskog konja, koji je svog gosu zbacijo bijo. S usklikom vratimo se u Branislavac. Radost dobre Smiljane i male Ljubice neda se opisati; no ja sam se još većma radovao. O ta najveće blaženstvo ositja čovik, kad bližnjega svoga od nezaslužene bede izbaviti može!

„Da ne bi Strašimir u buduće Marka zlostaviti moguo, zadržim ga ja pri sebi, Ti se dobro opominješ draga Milano moja, da je on s ženom i kćerom sve do pre dvi godine ovdj kod nas u Branislavcu živijo. Priklanjani dobije on u bitki ranu i postane za vojenu službu nesposoban. No ipak nehoteći bezposleno živiti iznadje on u šumi niku prikrivenu dolinu. „Ja mu dam sazidati onde kućicu i izkerčiti ništo malo zemlje, koja ga kruhom rani, a uz to pali on u mojoj šumi ugljevlja. Misto,

*) Mijani.

gdi Marko živi, odstoji odavde na dobre dvi milje, ali nije uz put, pa se ridko dogodi da kogod onuda naidje, a čadje Marka tako priručila, da ga nitko živi nebi mogao poznati, i tako se on sad tamo izvan svake opasnosti nalazi.“ Branislav doda još nike primere vrnosti i junačstva Markovog, i razgovor se produži gotovo do same noći.

Već i gluvo doba nastupi. Milana slušajući pažljivo očevo pripovidanje, i ne primjeti da je časa njegova prazna, i da se vatra u peći sasvim ugasila.

Na jedanput podigne se vika u zamku. Svedeni hodnici *) u donjem spratu **) oddavahu jek od zveke oružija. Topot i vika silnoga ljudstva već se i u gornjem spratu začuje, i sve se većma približavaše k sobi, u kojoj je knez s svojim jedinicom sidio. „Majko Božja budi nam u pomoći“ poviče Milana i kao kerpa približivši hitro zabravi vrata. Al jednim udarcem vrata se raspadnu, i jedan zvirskog oblika čovik je golim u ruci mačem u sobu upadne. Mložina naoružanih četnika za njim udje.

„Branislave, — gromskim glasom prodere se nečovik, — čas osvete prispio je, Ja sam Strašimir, kome si ti već toliko puta u suprot išao. Sad evo me da ti se osvetim i tako mi sriće osvetit čuti se kao što se još nitko dosad osvetio nije. U lance ga okivajte moje virne sluge; u najdubljoj tamnici Brestovačkoj truniti mora kervni dušmanin i ubica sritje moje! Ovaj zamak i sve dragocinsti njegove, od sad meni pripadaju. Ostalo štogod najdjete opljačkajte i podilite medju sobom. Samo žurno, jer pre nego što se zvizda danica ukaže, valja da smo u Brestovcu.

Milana padne na kolina prid svirljnim knezom, proseći milosti otcu svom, ali ju nečovik ovaj nehtide ni svoga pogleda udostojiti, nego ju nemilostivo od sebe odhuri i izidje iz sobe. Četnici se razidju po zamku da pljačkaju. Samo dva stražara ostanu u hodniku prid sobom, u kojoj je bijo okovani knez Branislav sa svojom kćercom.

Strašimir je oddavna tražijo priliku da se Branislavu osveti. U dvoru ovoga nalazijo se jedan služitelj kog je Branislav više iz milosti negol iz koristi deržao. Nesritjnik ovaj stajao je potajno u dogovoru s Strašimiro, i javljao mu sve što se u Brestovcu dogadja. Kad je četa kneževa u vojsku otišla, Strašimir je znao da u zamku nikakve posade ostalo nije. Tavnu pomečinu i nepogodu upotribi on kao zgodu za izveršenje svoje namire, i tu noć dovuče se do sami zidova zamka Branislavljevog. Podplaćeni služitelj propusti ga potajnim hodnikom u zamak. Ostale sluge kasno opaze neprijatelj i od navališe čete, koje na spavanju, koje branetji se savladani i potučeni budu, i tako, pre nego što je knez Branislav na priteću opasnost i pomisliti mogao, Strašimir u sobu njegovu dopre i dade ga okovati.

(Slidi.)

Sitnice s polja Gospodarskog. Što su učeni Gospodari po lučbi uvižbali, to ovce već po nagonu znadu: da slama na vrhu više hrane zadržaje nego u nižoj strani, i što je tornia ornica, to birciniu slamu radja, vele dakle: da bi samo vrh slame trebalo u sečku urizati, a ostalo za postelju živinsku ostaviti.

*) Ambitus.

**) Contignacia.